
**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM KALİTESİ KONUSUNDAKİ
GÖRÜŞLERİ VE YAŞAM DOYUMLARI**

*THE VIEW OF NURSING STUDENS REGARDING TO QUALITY OF LIFE
AND THEIR LIFE SATISFACTION*

Yard.Doç.Dr. Gönül ÖZGÜR Ar.Gör.Dr. Serap YILDIRIM
Yük.Hem. Gülcan ZİYARETLİ

E. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği AD.

3.Uluslararası- 10.Ulusal Hemşirelik Kongresi, Poster Bildiri olarak sunulmuştur, 07-10 Eylül 2005, İZMİR.

ÖZET

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin yaşam kalitesi konusundaki görüşleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi amacıyla yapılmış, tanımlayıcı bir araştırmadır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, 2003-2004 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Atatürk Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve Ödemiş Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü' nde eğitim gören dördüncü sınıf öğrencileriyle (n=161) yapılmıştır. Örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmanın verileri; Tanıtıcı Bilgi Formu ve Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde dağılımları, ortalama, standart sapma ve verilerin analizinde varyans analizi ve "t"-testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin YDÖ puan ortalaması 22.23 ± 5.48 dir. Yaşam doyumlarının mezun oldukları okul, ailelerinin ve kendilerinin sosyo-ekonomik düzeyleri yanı sıra aile, arkadaş ilişkileri ve genel sağlık durumlarından etkilendiği saptanmıştır.

Öğrencilerin yaşam kalitesi konusundaki görüşleri ve yaşam doyumları göz önünde bulundurularak bu doğrultuda öğrencilerin yaşam doyumlarını yükseltici girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, yaşam kalitesi, yaşam doyumu

ABSTRACT

Objective: It is a descriptive research carried out in order to examine nursing students' views about quality of life and life satisfaction.

Methods: Research has been performed on 4th class students (161) getting education at Ege University School of Nursing, Atatürk School of Health Nursing Program and Ödemiş School of Health Nursing Program at training year of 2003-

2004. Data was collected by using Identification Form and Satisfaction with Life Scale (SLS). For evaluating data, number, percentage, average and standart deviation and for analyzing data variance analysis and "t"-test were used.

Results: Average SLS score was 22.23 ± 5.48 . It has been determined that students' life satisfaction was depended upon the schools they were graduated from, level of their own and parents' socio-economical situation, their family and friend relations, level of general health status.

Conclusion: It is suggested that interventions raising the students life satisfaction in the direction of considering the life satisfaction of the students and their views about quality of life should be made.

Key Words: Nursing students, quality of life, life statisfaction

GİRİŞ

Günlük yaşamda "yaşam kalitesi" kavramı giderek daha yaygın ifade edilmekte ve önemsenmektedir. Akyol (1993a, 1993b), Başalan-İz ve Özer' in (2003) belirttiği üzere, yaşam kalitesi kavramı ilk kez Thorndike (1939) tarafından ortaya atılmış ve "sosyal çevrenin bireyde yansıyan tepkisi" şeklinde tanımlanmıştır. DSÖ' ne (1996) göre yaşam kalitesi, bireyin amaçları, beklentileri ve ilgi alanlarıyla ilişkili olarak ve yaşamındaki kültür ve değer sistemi bağlamında bireyin yaşamdaki yeri ile ilgili algısıdır. Bilgin (2003) sosyal psikoloji sözlüğünde, yaşam kalitesi kavramının sosyal psikoloji literatürüne 1970' li yıllarda girdiğini ve bu kavramın insanların yaşamlarından aldıkları doyum düzeyini ifade ettiğini belirtmektedir. Aynı zamanda yaşam kalitesinin maddi refah yanı sıra psiko-sosyal faktörleri ve bireyin algılarını da kapsayan bir kavram olduğunu ifade etmiştir. Zaman içinde araştırmacılara göre değişim gösteren bu kavram, dinamik ve geniş kapsamlı bir kavramdır (Cimeti 2003).

Bu geniş kapsam içinde, yaşam kalitesinin objektif ve subjektif göstergeleri vardır. Fiziksel iyilik hali, fiziksel aktiviteleri yapabilme, fonksiyonel yetersizlik, çalışma durumu, hastalık semptomları ve sağlık durumu objektif, psikolojik/ duygusal iyilik hali ve yaşam doyumunu ile ilgili konular subjektif göstergelerdir (Akyol 1993a, Durdu 2006).

Yaşam kalitesini etkileyen faktörler de iki başlık altında toplanmaktadır. Yaşam kalitesini arttıran faktörler; anlamlı ve aktif bir yaşantı içinde olma, sosyal çevre ile olumlu ilişkiler, otonomi, huzur ve güven içinde yaşama, inanç ve değerlere saygı, özgün bir birey olarak algılanma, ekonomik ve sosyal güvenceye sahip olma, rahatlık ve gereken konfora sahip olma. Yaşam kalitesini azaltan faktörler ise şunlardır; kronik yorgunluk, temel gereksinimlerin karşılanmaması, seksüel fonksiyonda bozukluk, destek sistemlerin yetersizliği, gelecek ile ilgili kaygılar, akut/kronik sağlık sorunları, aile ve arkadaşlarla ilişkilerin bozulması (Eser 2004, Moles ve Bilgin 1985, Ökmen 2004, Şahin 1997).

Yaşam kalitesi kavramı ayrıca bireyin ait olduğu ortam koşulları ile yakından ilişkilidir. Ortam koşulları ile ilgili, çevrenin fiziksel niteliği, çevresel zenginlik ve çevresel güvenlik/ süreklilik gibi üç temel boyuttan söz edilmektedir. Bu bağlamda, bireyin daha iyi bir yaşam için gösterdiği çaba ve çevrenin bu çabaya gösterdiği tepkidir. Kısacası yaşam kalitesi, çevreye bağlıdır (Bilgin 2003, Moles ve Bilgin 1985, Yetim 1985). Yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen çevresel faktörler şöyledir; işyeri memnuniyetsizliği, ders başarısızlığı, düşük aile geliri, düşük anne-baba eğitim düzeyi, kızlara ikinci sınıf muamelesi gösteren topluluklar, ücret yetersizliği ve hastalık durumudur (Erbay-Dündar ve ark 2004).

Öğrencilerin yaşam kalitesi genel olarak, sınav stresi, eğitim sistemi, sosyal ilişkilerden kaynaklanan sorunlar, aileden ayrı yaşama, yaşanılan ortam koşulları ve ekonomik durum gibi stresörlerden etkilenir (Balcı 2003). Bunun yanı sıra, hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında eğitimcilerle öğrenciler arasındaki iletişim biçimleri, uygulamaya çıktığı kurumlarda karşılaştıkları olaylar ve yaşadıkları zor koşullar onların yaşam kalitesini etkilemektedir. Öğrencilerin yaşam kalitesini etkileyen bu koşullar aynı zamanda yaşam kalitesiyle yakından ilişkili olan yaşam doyumunu da etkileyecektir.

Yaşam doyumunu, bireyin yaşam biçimini ve yaşam kalitesi düzeyini de belirleyen önemli bir öğedir. Türkçe'de birbiri yerine kullanılan yaşam doyumunu ve yaşam memnuniyeti yaş, cinsiyet, çalışma/üretim, eğitim düzeyi, din, medeni durum, boş zaman aktiviteleri, bağımsız işlevsellik düzeyi gibi faktörlerden etkilenmektedir (Durdu 2006, Vara 1999, Yetim 1992).

Hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin, hastane ve toplumda çalışırken, verdikleri bakımla kişilerin yaşam kalitelerini yükseltmeleri söz konusudur. Aynı zamanda, öğrenci hemşirelerin yaşam doyumlarının yaşam kalitesini de etkileyebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu durum hemşirelik öğrencilerinin öncelikle yaşam kalitesi konusunu nasıl algıladıkları ve yaşam doyumlarının nasıl olduğunun saptanmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkarak araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaşam kalitesi konusundaki görüşleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, Ege Üniversitesi' ne bağlı Hemşirelik Yüksekokulları' nda 28.02.2004-28.03.2004 tarihleri arasında, okullardan gerekli izinler alındıktan sonra yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu (n= 96), Atatürk Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü (n=38) ve Ödemiş Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü' nde (n= 27), 2003-2004 öğretim yılı

içerisinde eğitim gören dördüncü sınıf öğrencileri (n= 161) oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş, evrenin tamamına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, veri toplama aracı olarak iki form kullanılmıştır. Bunlar; “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ)” dir.

Tanıtıcı Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini (10) ve öğrencilerin yaşam kalitesi hakkındaki algı ve görüşlerini içeren (7) toplam 17 sorudan oluşmuştur.

Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ), öğrencilerin yaşam doyumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Ölçek Diener, Emmans, Larsen ve Griffin (1983) tarafından ABD’de geliştirilmiştir. Yetim (1985) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Yaşam Doyum Ölçeği altı ifadeden oluşmaktadır ve yedi basamaklı (1-7) puanlama ile değerlendirilmektedir. Puan aralığı 6-49 dur. Ölçekten alınan yüksek puanlar yaşam doyumunun fazla olduğunu gösterir. Yaşam doyumunu ölçeğinin bu araştırma için güvenilirlik katsayısı 0.78’ dir.

Verilerin Analizi

Veriler değerlendirilmesinde SPSS 10.0 for Windows paket programı kullanılarak sayı ve yüzde dağılımlar, ortalama, standart sapma ve verilerin analizinde ise varyans analizi ve “t”-testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, yaş ortalamasının 23.17±1.2 olduğu, %57.8’ inin düz lise mezunu olduğu, %42.1’ inin arkadaşlarıyla bir evde yaşadığı, %90.1’ inin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyini “orta” düzeyde algıladığı saptanmıştır.

Öğrencilerin en yüksek oranda belirttikleri yaşam kalitesi kavramları sırasıyla; yaşam standartlarının iyi olması (%37.9), yaşamdan doyum alma (%23.6), fizik sağlığın “iyi” olması (%14.3), ruh sağlığının “iyi” olması (%15.5) olarak belirttiği saptanmıştır (Tablo1). “Yaşam standartlarının iyi olması” ifadesi ile neyi anlatmak istedikleri veriler toplanırken sorulduğunda öğrenciler şunları belirtmişlerdir; iyi bir meslek ve buna bağlı iyi bir gelirin olması, yaşanan ortam koşullarının iyi olması ve eğitim düzeyinin iyi olması. Aynı zamanda, öğrencilerin belirttiği tüm ifadeler “yaşam kalitesi” kavramının tanımıyla da örtüşmektedir (Balcı 2003).

Tablo 1’ de öğrencilerin %67.1’ i maddi koşullardan, %38.5’ i aile ve çevre desteğinden, %30.4’ ü sağlığın korunması ve sürdürülmesinden,

%23.0' ünün ise ders yoğunluğundan yaşam kalitesinin etkilendiğini belirttikleri saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasının yaşam kalitesinin maddi koşullardan etkilendiğini dile getirmesi, günümüz tüketim toplumunda beklenen bir sonuçtur. Aynı zamanda, öğrencilerin ailelerinden ayrı yaşamaları nedeniyle aile ve çevre desteğine daha çok gereksinim duymaları, benzer şekilde yalnız yaşamaları nedeniyle sağlığın korunması ve sürdürülmesinin önem kazanması ve ders yoğunluğunun sosyal yaşama izin vermemesi nedeniyle bu faktörleri belirttikleri düşünülmektedir.

Tablo 1: Öğrencilerin algıladıkları “yaşam kalitesi” kavramı ve yaşam kalitelerini etkileyen faktörlerin dağılımı

Algılanan Yaşam Kalitesi Kavramları ve Yaşam Kalitesi Etkileyen Faktörler	n	%*
Algılanan yaşam kalitesi kavramları		
Yaşam standartlarının iyi olması	61	37.9
Fizik sağlığın iyi olması	23	14.3
Ruh sağlığın iyi olması	25	15.5
Yaşamdan doyum alma	38	23.6
Gereksinimlerin giderilmesi	20	12.4
Düzenli kişilerarası ilişki	10	6.2
Kişinin farkındalık düzeyi	16	9.9
Kişinin fırsat ve olanaklardan yararlanması	18	11.2
Kişinin yaşama bakış açısı	22	13.7
Düzenli sosyal yaşam	18	11.2
Yaşam Kalitesi Etkileyen Faktörler		
Eğitimde fırsat eşitliği	12	7.5
Okul ve işi bir arada yürütmek	10	6.2
Hayata bakış açısı	7	4.3
Sınıfın fiziki yapısı sınıf kalabalığı	9	5.6
Okul organizasyonu	33	20.5
Öğrencinin kaldığı yer	32	19.9
Ders yoğunluğu	37	23.0
Sağlığın korunması, sürdürülmesi	49	30.4
Toplumun öğrencilere bakışı	17	10.6
Maddi koşullar	108	67.1
Aile ve çevre desteği	62	38.5

*sattır yüzdesi

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerin yaşam kalitesi kavramı konusunda bilgi alma ve meslekleri açısından önemli bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin %77.6' sının bu konu hakkında bilgi almadığı ancak %94.4' ünün yaşam kalitesini hemşirelik mesleği açısından önemli bulduğu saptanmıştır (Tablo 2). Yaşam kalitesi hakkında hemşire öğrencilerle yapılan araştırmada, öğrencilerin bilgisinin yetersiz olduğu (Orgun ve ark. 2002) belirtilirken, hemşirelerle yapılan araştırmada hemşirelerin bu konuyu önemli bulduğu (Ökmen 2004) saptanmıştır. İki araştırma bulgusu da, bu araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğrenci hemşire ve hemşirelere “yaşam kalitesi” konusunda eğitim verilmesinin gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Öğrencilerin yaşam kalitesi kavramı konusunda bilgi alma ve meslekleri açısından önemli bulma durumlarının dağılımı

Bilgi Alma ve Önemlilik Durumu	n	%
<u>Bilgi Alma Durumu</u>		
Evet	35	21.7
Hayır	125	77.6
<u>Önemlilik Durumu</u>		
Önemli	152	94.4
Önemsiz	9	5.6
Toplam	161	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumları incelendiğinde, YDÖ toplam puan ortalamasının 22.23 ± 5.48 olduğu saptanmıştır. Durdu (2006) yurttan ve evde kalan öğrencilerle yaptığı araştırmasında, yurttan kalan öğrencilerin YDÖ toplam puan ortalamasını 25.14 ± 6.07 , evde kalan öğrencilerin YDÖ toplam puan ortalamasını 27.66 ± 6.19 olarak saptarken, Vara (1999) yoğun bakım hemşireleriyle yaptığı araştırmasında YDÖ toplam puan ortalamasını 20.69 ± 6.62 olarak, Ökmen (2004) cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin YDÖ toplam puan ortalamasını 22.45 ± 6.3 , dahili birimlerde çalışan hemşirelerin YDÖ toplam puan ortalamasını 22.64 ± 5.7 olarak saptamıştır. Bu araştırmalarla karşılaştırıldığında öğrenci hemşirelerin yaşam doyumlarının yurttan ve evde kalan öğrencilerden düşük, yoğun bakım hemşirelerinden yüksek, cerrahi ve dahili birimlerde çalışan hemşirelerle paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumlarını etkileyen faktörler incelendiğinde, sağlık meslek lisesi mezunlarının YDÖ toplam puan ortalamasının (24.32 ± 4.83), düz lise (21.50 ± 5.42) ve diğer lise (21.74 ± 5.93) mezunu olanlardan daha yüksek olduğu ve bu farkın da istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F=3.93$, $p<0.05$) (Tablo 3). Sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerin yaşam doyum puan ortalamasının yüksek olmasının nedeni, ekonomik özgürlük yanı sıra yaşam deneyimlerinin de diğer lise mezunlarından farklı olması ile açıklanabilir. Ancak çalışan hemşirelerle yapılan çalışmalarda Vara (1999) sağlık meslek lisesi mezunlarının, Ökmen (2004) ise düz lise mezunlarının yaşam doyumlarını daha yüksek bulmuştur.

Öğrencilerinin kendi sosyo-ekonomik düzeylerini algılama durumları incelendiğinde, sosyo-ekonomik durumlarını “orta” düzeyde algılayanların YDÖ toplam puan ortalamasının (22.82 ± 5.28), “düşük” düzeyde algılayanlara (19.76 ± 5.66) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu saptanmıştır ($t=8.15$, $p<0.01$)

(Tablo 3). Yaşam kalitesi ve yaşam kalitesiyle ilişkili olan yaşam doyumu tanımlanırken sosyoekonomik düzeyin etkili olduğuna yer verilmektedir (Balcı 2003, Bilgin 2003). Araştırma bulgusu da bu tanım doğrultusundadır. Durdu (2006) yurtda ve evde kalan öğrencilerle yaptığı araştırmasında, sosyo-ekonomik düzeyini “yüksek” olarak değerlendiren öğrencilerin, Ökmen (2004) hemşirelerle yaptığı çalışmasında sosyo-ekonomik düzeyini “orta” olarak değerlendiren hemşirelerin yaşam doyumlarının yüksek olduğunu bulmuştur.

Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri ile YDÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında, sosyo-ekonomik durumlarını “orta” düzeyde algılayanların YDÖ toplam puan ortalamasının (22.62 ± 5.37) “düşük” düzeyde algılayanlara (17.86 ± 4.97) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı bulunduğu saptanmıştır ($t = -3.08$, $p < 0.01$) (Tablo 3). Yaşam doyumunda algılanan sosyo-ekonomik durumun etkili olduğu bu sonuçla da desteklenmektedir.

Öğrencilerin aile ilişkilerini “çok iyi” olarak değerlendirenlerin yaşam doyum düzeyleri (24.08 ± 4.98), “iyi” (20.90 ± 4.97) ve “şöyle böyle” (17.46 ± 6.98) olarak değerlendirenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan varyans analiziyle de bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 12.24$, $p < 0.01$). Öğrencilerin arkadaş ilişkileri değerlendirildiğinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Arkadaş ilişkilerini “çok iyi” olarak değerlendiren öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri (24.32 ± 5.16), “iyi” olarak değerlendirenlere (21.37 ± 5.40) göre daha yüksek bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır ($t = 3.19$, $p < 0.01$) (Tablo 3). Sosyal çevreyle olan ilişkinin niteliği, bireyin yaşam kalitesini ve dolayısıyla yaşam doyumunu da etkileyen bir faktör olduğunun önemi yadsınamaz (Eser 2004). Araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir.

Öğrencilerin genel sağlık durumları ile YDÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F = 6.04$, $p < 0.01$). Genel sağlık düzeylerini “çok iyi” algılayanların yaşam doyum düzeyleri (24.71 ± 4.15), “iyi” (22.46 ± 5.17) ve “şöyle böyle” (19.84 ± 6.34) algılayanlara göre daha yüksektir (Tablo 3). Yaşam kalitesiyle ilişkili olan yaşam doyumunun da etkili olan diğer bir faktörde algılanan sağlık durumudur (Eser 2004, Durdu 2006, Vara 1999). Bu bağlamda, araştırmanın bu bulgusu beklenen bir sonuçtur.

Öğrenci hemşirelerin yaşam doyumunu etkilemeyen faktörler incelendiğinde, öğrencilerin YDÖ puan ortalaması ile öğrencilerin öğrenim gördüğü yüksek okul, kaldıkları yer karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{okul} = 0.34$, $F_{yer} = 0.34$, $p > 0.05$).

Tablo 3: Öğrencilerin “Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ)” toplam puan ortalamasını etkileyen etmenlere göre dağılımı

Sosyo-demografik Özellikler	n	X	Ss	F	t	p
<u>Yüksek Okul</u>						
E.Ü.Hemşirelik yüksek okulu	96	22.49	5.51			
E.Ü.Atatürk Sağlık YO Hemşirelik Bölümü	38	21.62	5.80	0.34		0.71
E.Ü.Ödemiş Sağlık YO Hemşirelik Bölümü	27	21.60	5.02			
<u>Mezun Olunan Lise</u>						
Sağlık meslek lisesi	39	24.32	4.83			
Düz lise	93	21.50	5.42	3.73		0.02
Diğer	29	21.74	5.93			
<u>Kaldığı Yer</u>						
Yurt (devlet, özel)	28	20.66	7.07			
Tek başına evde	19	23.81	4.27			
Arkadaşlarla evde	68	22.35	5.25	1.32		0.27
Ailesiyle birlikte	46	22.34	5.06			
<u>Öğrenci Sosyo Ekonomik Durum</u>						
Düşük/çok düşük	31	19.76	5.66			
Orta	130	22.82	5.28		8.15	0.00
<u>Aile Sosyo Ekonomik Durum</u>						
Düşük/çok düşük	13	17.86	4.97			
Orta	148	22.62	5.37		-3.08	0.00
<u>Aile İlişkileri</u>						
Çok iyi	79	24.08	4.98			
İyi	71	20.90	4.97	12.27		0.00
Şöyle böyle	11	17.46	6.98			
<u>Arkadaş İlişkileri</u>						
Çok iyi	47	24.32	5.16			
İyi	114	21.37	5.40		3.19	0.00
<u>Sağlık Durumları</u>						
Çok iyi	23	24.71	4.15			
İyi	104	22.46	5.17	6.04		0.00
Şöyle böyle	34	19.84	6.34			

p<0.01

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin yaşam kalitesi konusunda bilgi almadıklarını ve meslekleri açısından önemli bulduklarını belirtmeleri, eğitimde bu konuya daha fazla önem verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Yaşam kalitesi kavramını, standart kavramı ile birlikte düşünmeleri ise kalite konusunu daha çağdaş bir bakış açısıyla algıladıklarını göstermektedir. Öğrencilerin yaşam doyumlarını da bireysel ve sosyal faktörlerin etkilediği saptanmıştır.

Bu bulgular doğrultusunda;

- Öğrencilerin eğitim programlarına yaşam kalitesini anlatan konular eklenmesi,

- Öğrencilerin yaşam doyumlarını etkileyen faktörler göz önünde bulundurularak bu doğrultuda öğrencilerin yaşam doyumlarını yükseltici girişimlerde bulunulması,
- Yaşam doyumunu arttırmada etkili olan faktörler önemsenerek, bu faktörlerin belli aralıklarla değerlendirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Akyol A (1993a). Yaşam Kalitesi ve Yaklaşımları, E.Ü.H.Y.O.Dergisi, 9(2): 75-77.
2. Akyol A (1993b). Yaşam Kalitesinin Hemşirelik Yönünde Önemi, E.Ü.H.Y.O.Dergisi, 9(3): 71-75.
3. Balcı G (2003). Öz-bakım Gücü ve Yaşam Kalitesinin Etkilendiği Bazı Durumlar ve Hemşirenin Rolü, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2: 69-76.
4. Başalan-İz F, Özer M (2003). Yaşam Doyumu ve Yaşam Kalitesi Kavramlarına Bir Bakış, Hemşirelik Forumu Dergisi, 6(4): 23-26.
5. Bilgin N (2003). Sosyal Psikoloji Sözlüğü; Kavramlar, Yaklaşımlar Önsöz Basın Yayıncılık İstanbul, Haziran, 426.
6. Cimeti G, Gencalp NS, Keskin G (2003). Quality of Life and Job Satisfaction of Nurses, Journal of Nursing Care Quality, 18(2): 151-158.
7. Durdu B (2006). Yurttan ve Evde Kalan Öğrencilerin Yaşam Kalitesi Konusundaki Görüşleri ve Yaşam Memnuniyetlerinin İncelenmesi, E.Ü.H.Y.O.Lisans Tezi, İzmir.
8. Erbay-Dündar P, Bilge B, Boydur H ve ark. (2004). 17 Yaş ve Üzeri Çalışan Gençlerin Yaşam Kalitesini Belirleyen Faktörler, I. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Sempozyum Kitabı, 8-10 Nisan, 60, İzmir.
9. Eser E (2004). Sağlıkta Yaşam Kalitesi, 1. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Sempozyumu, 8-10 Nisan, İzmir, 4-6.
10. Moles AA, Bilgin N (1985). Yaşam Kalitesi ve Çevresel İstikrarlılık, Seminer, 4: 113-131.
11. Orgun F, Özkütük N, Bayık A (2003). Hemşire Öğrencilerin Öğretim Sistemine İlişkin Görüş ve Önerileri, 2.Uluslar Arası 9.Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Kitabı, 7-11 Eylül, Antalya, 132.
12. Ökmen E (2004). Hemşirelerin Yaşam Kalitesi Konusundaki Görüşleri ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi, E.Ü.H.Y.O.Lisans Tezi, İzmir.
13. Şahin H (1997). Eski Bir Kavram Yeni Bir Ölçüt: Yaşam Kalitesi, Toplum ve Hekim Dergisi, 12(2): 40-46.
14. The WHOQOL Group (1996). What is quality of life? World Health Forum.17(48): 354-356.
15. Vara Ş (1999). Yoğun Bakım Hemşirelerinde İş Doyumu ve Genel Yaşam Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
16. Yetim Ü (1985). Değişik Sosyo Kültürel Kesimlerden Kişilerde Yaşam Kalitesi, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
17. Yetim Ü (1992). Kişisel Projeler Açısından Yaşam Doyumu, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.